

VALSTS DZELZCEĻA ADMINISTRĀCIJAS DARBĪBAS STRATĒGIJA

2020 – 2022. GADAM

1. Ievads

Saskaņā ar Valsts dzelzceļa administrācijas (turpmāk – VDA) nolikumu (MK 2005.gada 4.janvāra noteikumi Nr.13), VDA ir Satiksmes ministrijas pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras darbības mērķis ir valsts pārvaldes funkciju īstenošana dzelzceļa transporta nozarē.

VDA ir vienlaikus pilnvarota darboties kā **dzelzceļa nozares regulatīvā iestāde**, kuras izveidē un darbībā Eiropas Savienības tiesību akti uzliek stingrus pienākumus dalībvalstīm ievērot šādas kā dzelzceļa regulatīvās iestādes **neatkarības prasības** (ES direktīvas 2013/34, 55.pants):

- a) regulatīvai iestādei ir jābūt atsevišķai institūcijai, kas organizatoriskā, funkcionālā, hierarhijas un lēmumu pieņemšanas ziņā ir juridiski nošķirta un neatkarīga no jebkuras citas privātas vai valsts struktūras;
- b) tā arī savas uzbūves, finansējuma saņemšanas, juridiskās formas un lēmumu pieņemšanas ziņā nav atkarīga ne no viena infrastruktūras pārvaldītāja, par maksas aprēķināšanu atbildīgās iestādes, jaudas sadales iestādes vai pieteikuma iesniedzēja;
- c) tā savu funkciju izpildē ir neatkarīga no jebkuras kompetentas iestādes, kas iesaistīta sabiedrisko pakalpojumu līgumu piešķiršanā.

Iepriekš minētās Eiropas Savienības direktīvas prasības un nosacījumi attiecībā uz VDA neatkarību ir iekļauti Latvijas Republikas Dzelzceļa likumā.

Latvijas Republikas normatīvie akti pilnvaro VDA pildīt arī citas funkcijas, - t.s. neregulatīvās funkcijas, kuru īstenošanā VDA nav uzskatāma par dzelzceļa regulatīvo iestādi. Piemēram, noteiktu dzelzceļa nozares reģistru uzturēšana, dzelzceļa pārvadātāju licencēšana, u.c.

1.1. VDA Vīzija

Kļūt par efektīvu un dzelzceļa pārvadājumu tirgus dalībniekiem uzticamu un atvērtu valsts iestādi, pilnvērtīgi nodrošinot jaunās dzelzceļa regulatīvai iestādei noteiktās funkcijas un pilnveidojot jau esošo funkciju izpildi.

1.2. VDA Misija

Īstenot Latvijā dzelzceļa tirgus attīstības uzraudzību, nodrošināt nediskriminējošu piekļuvi dzelzceļa infrastruktūrai, novērst nevienādu un tirgu kropļojošu konkurenci starp dzelzceļa tirgus dalībniekiem, nodrošināt pārskatāmu lēmumu pieņemšanas un infrastruktūras maksu noteikšanas kārtību dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadājumu jomā, kā arī veicināt kvalitatīvu dzelzceļa pārvadājumu tirgus attīstību Latvijā.

2. VDA darbības pamatvirzieni

2.1. Dzelzceļa regulatīvās iestādes funkciju īstenošana

VDA regulatīvās funkcijas ir noteiktas Eiropas Savienības dzelzceļa jomas tiesību aktos – ES direktīvās, un tās ir pārņemtas Latvijas Republikas normatīvajos aktos, ietverot tās Latvijas Dzelzceļa likumā. Regulatīvo funkciju mērķis ir nodrošināt Latvijā neatkarīgu dzelzceļa tirgus darbības uzraudzību saskaņā ar ES prasībām.

VDA kā dzelzceļa nozares regulatīvā iestāde īsteno šādas funkcijas.

2.1.1. Izskata pieteikuma iesniedzēju sūdzības, ja tas uzskata, ka notikusi netaisnība, diskriminācija vai ja pieteikuma iesniedzējs ir cietis jebkādā citā veidā, un pieņem lēmumus par sūdzībām, kā arī veic pasākumus, lai situāciju uzlabotu.

Mērķis: veikt preventīvus pasākumus, lai sūdzību iesniegšana nebūtu nepieciešama; iesniegtu sūdzību gadījumā nodrošināt to savlaicīgu izskatīšanu un lemt par pasākumiem, lai situāciju uzlabotu.

2.1.2. Uzrauga konkurences situāciju dzelzceļa pakalpojumu tirgos un pēc savas iniciatīvas, nolūkā nepieļaut pieteikuma iesniedzēju diskrimināciju, pieņem lēmumus, kas ir saistoši dzelzceļa tirgus dalībniekiem.

Mērķis:

a) nodrošināt brīvu konkurenci un nediskriminējošu piekļuvi publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai;

b) nodrošināt nediskriminējošu piekļuvi apkalpes vietām un ar dzelzceļu saistītu pakalpojumu nodrošināšanai šajās vietās, dodot iespējas dzelzceļa pārvadātājiem sniegt labākus pakalpojumus pasažieriem un kravas pārvadājumu pakalpojumu lietotājiem.

c) nodrošināt noteiktās infrastruktūras maksas atbilstību normatīvo aktu prasībām.

2.1.3. Sadarbojas ar valsts dzelzceļa drošības iestādi (Valsts dzelzceļa tehnisko inspekciju), ar Eiropas Savienības institūcijām dzelzceļa jomā, kā arī ar Eiropas Savienības dalībvalstu dzelzceļa regulatīvajām iestādēm.

Mērķis: pilnveidot VDA darbību, apgūstot Eiropas dzelzceļa regulatīvo iestāžu darbības principus un praksi, kā arī, izmantojot Eiropas Savienības Neatkarīgo dzelzceļa regulatīvo iestāžu grupu *IRG-Rail*, izstrādātu uz savu pieredzi balstītas pamatnostādnes.

2.1.4. Regulāri un ne retāk kā reizi divos gados apspriežas ar dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadājumu pakalpojumu lietotāju pārstāvjiem, lai ņemtu vērā viņu viedokli par dzelzceļa tirgu.

Mērķis: nodrošināt regulāru informācijas apmaiņu ar dzelzceļa tirgus dalībniekiem, lai noskaidrotu to problēmas un praktiskās vajadzības.

2.1.5. Uzrauga publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāja neatkarības prasības būtisko funkciju izpildē.

Mērķis: nodrošināt godīgu konkurenci starp visiem dzelzceļa tirgus dalībniekiem, ja viens no pārvadātājiem ietilpst vienā koncernā ar dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju.

2.1.6. Īsteno pasākumus, lai nodrošinātu Eiropas Savienības tieši piemērojamo tiesību aktu (Regulu) izpildes uzraudzību VDA kompetences jomā.

Mērķis: nodrošināt uzraudzību par tādu ES regulu prasību un nosacījumu izpildi, kas tieši uzliek pienākumus personām VDA kompetences ietvaros, tajā skaitā:

a) Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 23.oktobra Regula (EK) Nr.1371/2007 par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem;

b) Komisijas 2017.gada 22.novembra Īstenošanas regula (ES) 2017/2177 par piekļuvi apkalpes vietām un ar dzelzceļu saistītajiem pakalpojumiem;

c) Komisijas 2018.gada 20.novembra Īstenošanas regula (ES) 2018/1795, ar ko nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/34/ES 11.pantā paredzētās ekonomiskā līdzsvara pārbaudes piemērošanas procedūru un kritērijus;

d) Komisijas 2015.gada 12.jūnija Īstenošanas regula (ES) 2015/909 par kārtību, kā aprēķināt izmaksas, kas tieši radušās, sniedzot vilcienu satiksmes pakalpojumus.

2.2. Neregulatīvo funkciju īstenošana

VDA neregulatīvās funkcijas, savukārt, ir noteiktas Latvijas Republikas dzelzceļa jomas normatīvajos aktos, un tās attiecas uz citām VDA kompetencē esošajām, - neregulatīvajām funkcijām.

VDA savā darbībā īsteno šādas neregulatīvās funkcijas dzelzceļa jomā.

2.2.1. Veic dzelzceļa pārvadātāju licencēšanu un iekļauj informāciju par izsniegtajām pārvadātāju licencēm Eiropas Savienības dzelzceļa reģistrā ERADIS.

Mērķis: nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi dzelzceļa pārvadājumu tirgum, kā arī godīgu konkurenci starp visiem dzelzceļa tirgus dalībniekiem.

2.2.2. Vāc, apkopo un sniedz statistikas datus Eiropas Komisijai.

Mērķis: novērtēt dzelzceļa tirgus darbību Latvijā un citās ES dalībvalstīs, un izdarīt secinājumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem konkrētajos tirgus sektoros, lai nodrošinātu pilnvērtīgu dzelzceļa jomas normatīvo aktu prasību un nosacījumu īstenošanu.

2.2.3. Izstrādā dzelzceļa vides aizsardzības politiku.

Mērķis: noteikt dzelzceļa nozares ilgtermiņa un īstermiņa vides aizsardzības mērķus, norādīt politikas īstenošanas līdzekļus un uzturēt vides aizsardzības paškontroles sistēmu.

2.2.4. Izvērtē dzelzceļa radīto risku (apdraudējumu).

Mērķis: izvērtēt apdraudējumu, ko dzelzceļa infrastruktūra (īpaši, bīstamo kravu pārvadājumi) rada cilvēku veselībai un videi, un veikt nepieciešamos šā apdraudējuma samazināšanas pasākumus, informēt un sadarboties ar citām iesaistītajām institūcijām.

2.2.5. Izveido un uztur dažādus dzelzceļa reģistrus, veic datu reģistrāciju tajos un nodrošina piekļuvi Eiropas Savienības institūcijām, kā arī komersantiem.

Mērķis: nodrošināt dzelzceļa infrastruktūras, ritošā sastāva, kā arī pārvadājumu uzņēmumu uzskaiti vienotajā ES dzelzceļa reģistru sistēmā, nodrošinot tiesības pārvadātājiem ienākt dzelzceļa tirgū un sniegt savus pakalpojumus nediskriminējošā veidā.

2.2.6. Īsteno citus valsts pārvaldes iestāžu darbībā paredzētos uzdevumus.

Mērķi:

a) īstenojot valsts pārvaldē ieviesto principu “*konsultē vispirms*”, sekmēt uz klientu orientētu un konstruktīvu komunikāciju ar nozares uzņēmumiem, kā arī efektīvu uzraudzības funkciju realizēšanu;

b) iekļauties valsts un pašvaldību iestāžu tīmekļvietņu vienotajā platformā.

2.2.7. Pieņem lēmumus par vēsturiskā mantojuma dzelzceļa paredzēto finanšu līdzekļu sadalījumu un finanšu izlietojuma pārskatu apstiprināšanu, un kontrolē šo finanšu līdzekļu izlietojumu atbilstoši paredzētajam mērķim.

Mērķis: nodrošināt vēsturiskā mantojuma dzelzceļa konsultatīvās padomes (MK 2014.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.217) lēmumu izpildes uzraudzību.

3. VDA darbības finansējums

Saskaņā ar Dzelzceļa likumu, kas stājās spēkā 2010.gada 1.janvārī, VDA ir mainīts iestādes finansēšanas avots.

VDA ir no valsts budžeta nefinansēta iestāde, kura ik gadu saskaņā ar Dzelzceļa likuma 10.panta otrās daļas 1. un 2.punktā noteiktajiem finansēšanas avotiem piešķir finansējumu 0,37 procentu apmērā no kopējā dzelzceļa infrastruktūras finansējuma apjoma par iepriekšējo gadu. Šo finansējumu publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājs piešķir pa daļām - reizi ceturksnī līdz attiecīgā ceturkšņa pirmā mēneša desmitajam datumam pārskaitot to uz VDA kontu. Katrā no pirmajiem trim ceturkšņiem pārskaita ceturto daļu no plānotā finansējuma. Kopējais finansējuma apmērs tiek precizēts, veicot pēdējo maksājumu attiecīgajā gadā.

Ņemot vērā, ka finansējuma apjoms katru gadu mainās, tad katru gadu otrajā pusgadā tas tiek precizēts, ņemot par pamatu faktisko dzelzceļa infrastruktūras finansējuma apjomu par iepriekšējo gadu, bet saskaņā ar Dzelzceļa likuma pārejas noteikumu 48.punktu – 2020. un 2021.gadā finansējums VDA nedrīkst būt mazāks par finansējumu, kāds attiecīgi piešķirts budžets 2015.gadam – 405 244EUR un reizināts ar koeficientu 1,42, kas sastāda 575 446EUR.

Prognozējamā nepieciešamā finansējuma salīdzinošā tabula no 2020.gada līdz 2022.gadam.

Plānotais finansējums 2020.- 2022.gadam EUR

Nr. p.k.	Rādītājs	2020	2021	2022
1.	Izdevumi kopā	575 446	575 446	575 446
2.	Kārtējie izdevumi	567 964	567 964	567 964
2.1.	Atlīdzība	469 034	469 034	469 034
2.2.	Preces un pakalpojumi	98 930	98 930	98 930
3.	Kapitālie izdevumi	7 482	7 482	7 482

4. VDA personāls un darbības attīstības novērtējums

Viens no svarīgākajiem VDA darbības stratēģijas īstenošanas mērķiem personālvadības jomā ir augsti kvalificētu nozares speciālistu piesaistīšana un viņu, kā arī esošo VDA darbinieku motivēšana saistīt savas turpmākās karjeras iespējas ar darbu VDA un, attiecīgi, valsts pārvaldē, un tā īstenošanai, paredzot gan materiālos (atalgojuma paaugstināšana līdz citu valsts regulatīvo iestāžu darbinieku atalgojuma līmenim), gan nemateriālos instrumentus (karjeras iespējas, atvērtība komunikācijā, interesants darba saturs, kompetenču attīstība, izpratnes par kopīgu mērķu sasniegšanu radīšana un nodarbināto iesaistīšana to sasniegšanā, darba apstākļu uzlabošana, kopīgu kolektīvo pasākumu organizēšana, u.c.).

Uz 2020.gada 1.janvāri VDA ir aizpildītas 13 štatu vienības, tajā skaitā: direktors, 5 daļu vadītāji, jurists, un 6 vecākie eksperti. Vakantu štatu vienību iestādē nav.

Visiem VDA darbiniekiem ir augstākā izglītība, kā arī ilggadējā darba pieredze dzelzceļa nozarē.

VDA turpmākās prioritātes personāla un darbības attīstības jomā:

- IT risinājumu ieviešana un pilnveidošana (līdz 2022.gada 31.decembrim);
- iekšējo procesu pārskatīšana un pilnveidošana (visa perioda garumā);
- personāla kvalifikācijas celšana (visa perioda garumā).

VDA savu darbību mēra, vērtējot un salīdzinot darba rādītājus. Efektivitāte ir vērtējama, vai samazinās patērētais darba laiks, pieņemot lēmumus, vai ir bijušas lēmumu apstrīdēšanas, u.t.t. Efektivitātes rādītājus ietekmē VDA funkciju apjoms, tehnoloģiju, darba apstākļu un darba organizācijas pilnveidošana. Darba apstākļi, darba attiecības, nodarbinātības modeļi un nodarbināto izglītība ir svarīgi efektīvas darbības paaugstināšanas nosacījumi.

Tā kā nav vienotu kvantitatīvo darba rādītāju, VDA ir definējusi savus rādītājus, kas ļauj izvērtēt iestādes efektivitāti.

Sasniedzamie efektivitātes rezultāti

Nr. p.k.	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	2020	2021	2022
1.	Elektronisko dokumentu ieviešana	Elektroniski parakstīti dokumenti %	50	60	75
2.	Paaugstināta personāla kvalifikācija	Apmeklētie mācību kursi (stundas)	104	146	146
3.	LUIS ieviešana un pilnveidošana	Procesa virzība	Specifikācija	Modelis	Sistēma
4.	Lēmumu pieņemšana	Pieņemšanas termiņš (dienas) t.sk.			
		Dzelzceļa infrastruktūras	30	20	10
		Dzelzceļa ritošā sastāva reģistrācijas aktiem	30	20	10
		Revīzijām	30	30	30
		Dzelzceļa pārvadātāju licencēšanai	25	25	20
5.	Revīziju nodrošināšana	Plānotās pārbaudes attiecībā pret faktiskām %	95	98	99
6.	VDA tīmekļa vietnes aktualizācija	Ievietošanas ilgums uz vienu informācijas ievietošanu VDA tīmekļa vietnē (dienu – 8h)	0,4	0,3	0,2

7.	Procesu nodrošināšana	Iesniegto sūdzību skaits par iestādes darbu	3	2	2
8.	Papīra dokumentu samazināšana	Elektronisko dokumentu attiecība % pret visu dokumentu apjomu	40	50	75
Iespējamie riski – IT risinājumu trūkumus, uzskaites nepilnības, kompetence.					
VDA turpmākās darbības: 1. procesu pārskatīšana, aprakstīšana un rādītāju uzskaitē; 2. apmācību kursu organizēšana.					
VDA nepieciešamie resursi: 1. finanšu resursu plānošana IT risinājumu ieviešanai; 2. darbinieku profesionālās kvalifikācijas celšana (kursu apmeklēšana, valodu apguve, u.c.); 3. nodarbināto nodrošināšana ar nepieciešamām iekārtām (portatīvie datori, interneta piekļuve, mobilais tālrunis, u.c.) efektīvai darba veikšanai.					

5. Sagaidāmie rezultāti un mērķauditorija

5.1. Sabiedrība

Sagaidāmie rezultāti: droši un videi draudzīgi pārvaldājumi, informētība, nepārtraukta informācijas pieejamība un apmaiņa.

5.2. Komerksabiedrības, kas nodrošina infrastruktūras pārvaldīšanu, un pārvaldījumus

Sagaidāmie rezultāti: efektīva un nediskriminējoša konkurences iespēja, koordinēta sadarbība, objektīva attieksme, vienotas prasības visiem dalībniekiem, skaidras un caurspīdīgas prasības, atbilstības apstiprinājums (licences), termiņu savlaicīga ievērošana, profesionālas konsultācijas, interešu pārstāvniecība ES institūcijās.

5.3. VDA darbinieki

Sagaidāmie rezultāti: profesionālā, godprātīga un atbildīga rīcība, efektīva un koordinēta sadarbība, objektīva attieksme, vienotas prasības, skaidras un caurspīdīgas prasības, vienota izpratne par vērtībām un ētikas pamatprincipiem, termiņu savlaicīga ievērošana, profesionālas konsultācijas, interešu pārstāvniecība ES institūcijās.

5.4. Satiksmes ministrija

Sagaidāmie rezultāti: savlaicīga normatīvo aktu projektu priekšlikumu sagatavošana, līdzdalība Latvijas Republikas nacionālo pozīciju ES jautājumos un ar tām saistīto instrukciju izstrādē, kā arī atbilžu sagatavošana uz EK informācijas pieprasījumiem, objektīva informācija par stāvokli dzelzceļa transportā, profesionalitāte.

5.5. Citas institūcijas un organizācijas

Sagaidāmie rezultāti: vienota un mērķtiecīga sadarbība nacionālo un ES tiesību aktu izstrādē un ieviešanā, informācijas apmaiņa, profesionālas konsultācijas.

5.6. ES Dzelzceļa aģentūra

Sagaidāmie rezultāti: precīza informācijas iesniegšana, efektīva un koordinēta sadarbība, atklātība un darbības caurspīdība, atklāta ES prasību izpilde, kompetenti VDA darbinieki, pietiekami resursi, aktīva līdzdalība darba grupās, precīza sistēmu analīze un atšķirību paziņošana.

5.7. Citas ES institūcijas un organizācijas

Sagaidāmie rezultāti: līdzdalība, savlaicīga ES prasību transponēšana un paziņošana, savlaicīga, precīza sistēmu analīze un atšķirību paziņošana.

Direktors

(paraksts*)

J.Iesalnieks

*Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu